

Girona, capdavantera però amb matisos

L'ús del català entre la població estrangera a Girona és superior que a la resta de Catalunya, però el repte continua sent que es parli més al carrer.

Mentre institucions i entitats destaquen els esforços per ensenyar la llengua a les persones nouvingudes i a les que resideixen a la demarcació procedents d'altres països, un lament comú dels protagonistes d'aquest reportatge és que no tenen, moltes vegades, la complicitat de la població autòctona per reforçar l'aprenentatge de l'idioma. El canvi al castellà és encara molt freqüent quan un autòcton es dirigeix a un immigrant, malgrat que parli en català. Disposar de més recursos econòmics i personals ajudaria a avançar en l'ús de la llengua, coincideixen a assenyalar.

Text > **LLUÏSA FUENTES**, periodista

La darrera *Enquesta d'usos lingüístics de la població* (EULP) del 2018, elaborada per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat i l'Institut d'Estadística de Catalunya, situava els estrangers residents a les comarques

gironines al capdavant en coneixements del català. Segons l'estudi, un 82 % dels enquestats assegurava entendre la llengua, i un 61,9 % deia que la parlava. A tot Catalunya, un 81,3 % de la població estrangera l'entenia i un 51 % la parlava. És molt probable

que l'enquesta següent reflecteixi una reculada d'aquests indicadors, ja que la formació que reben els immigrants per aprendre la llengua s'ha ressentit durant la pandèmia. Des del Centre de Normalització Lingüística de Girona (CNL), la directora, Montserrat Mas, explica que durant el moment més complicat de la crisi sanitària per la COVID-19 es van adaptar i van oferir cursos en línia, però reconeix que s'adrecen a un col·lectiu amb dificultats per seguir una formació de manera no presencial. «Durant aquest període, pot ser que en algun cas hàgim perdut persones amb poques habilitats tecnològiques o que no tenen possibilitats de disposar d'un ordinador», afirma Mas, que assegura que de seguida que han pogut, han anat tornant a la presencialitat.

Els cursos que ofereix el Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), la majoria per a no catalanoparlants, són una fórmula que funciona. La prova és que se n'imparteixen des dels

>> *Montserrat Mas a la porta del CNL.*

(Foto: LLUÏSA FUENTES)

>> Montserrat Mas a l'interior del CNL. (Foto: LLUÏSA FUENTES)

anys noranta del segle passat i sempre n'hi ha una gran demanda. L'any passat, a les comarques de Girona se'n van fer 557, i s'hi van inscriure 9.214 alumnes. Una xifra que no difereix gaire de la del 2019, en què es van impartir 547 cursos amb 10.795 alumnes.

Hi ha diversos motius que impulsen la població estrangera a apuntar-se als cursos. No només ho fan perquè ho necessiten per obtenir el certificat d'arrelament social i poder regularitzar la seva situació; també ho fan per una qüestió emocional, perquè els seus fills viuen aquí i parlen català, o senzillament perquè en volen aprendre.

Malgrat els resultats de l'Enquesta, la responsable territorial de Política Lingüística a Girona, Rosa Ferrer, assenyalava que a la demarcació hi ha, en bona part, una immigració «poc formada i amb mancances d'alfabetització, i això ha definit molt la realitat del territori», diu. «També ha posat a prova les estructures d'acollida lingüística que tenim», afegeix.

Montserrat Mas explica també que a la demarcació de Girona és on hi ha el grup de població més gran procedent d'Hondures, que ja venen amb una llengua que els serveix per comuni-

car-se. La gent d'aquí, diu, canvia al castellà amb facilitat, cosa que els pot fer percebre com a menys necessari l'aprenentatge de la llengua catalana. En aquest sentit, la directora del CNL de Girona alerta que «no pot recaure tot en la institució pública», i demana més complicitat i implicació de la ciutadania per anar avançant en el percentatge d'ús de la llengua.

La llengua, un element de dignificació

Hi ha un sistema que funciona, una manera de fer, una demanda..., però se sap quants d'immigrants continuen aprenent català quan ja han acabat els cursos? Quin seguiment se'n fa? Des

de la Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme de la Generalitat suggereixen que seria bo poder fer una enquesta, dos anys després d'acabar la formació, als exalumnes del CPNL per saber si continuen fent servir la llengua. Els indicadors són positius, ens asseguren, però no se sap quin ús en fan un cop acaben els cursos. Pel que ens expliquen, se sap que la llengua es perd si no es practica, i aquestes enquestes podrien ajudar a resoldre el dubte.

Tenint en compte aquesta situació, observem que es plantegen dos reptes pel que fa a l'ús del català entre la població immigrada. D'una banda, aconseguir que el col·lectiu el vegi com una llengua útil, i de l'altra, fer-los entendre que la llengua no només és necessària per obtenir un títol o un certificat, sinó com a element de dignificació, tal com defensava l'escriptor Francesc Candel, el gran cronista de la immigració. L'autor d'*Els altres catalans* (que aborda els problemes de la gran immigració que va rebre Catalunya durant el període de l'expansió industrial de la postguerra) va considerar la llengua com quelcom més que una eina per comunicar-se. De fet, aquest era el plantejament de les organitzacions veïnals i sindicals durant els anys setanta, que feien grups d'alfabetització als barris amb la idea que el català servia per dignificar la situació de les persones.

Un compromís més enllà de l'aula

Hi ha moltes entitats arreu del territori a les quals els ajuntaments o els consells comarcals deleguen els cursos de formació, que, en el cas de les persones

>> Alumnes durant el mòdul formatiu de català de primera acollida de la Fundació SER.GI, al Centre Cívic de Taialà, el 2021.

(Foto: SER.GI)

>> *Lluís Puigdemont.* (Foto: LLUÏSA FUENTES)

nouvingudes que sol·liciten el certificat d'acollida, inclouen noranta hores de català. Aquest certificat s'entrega després d'haver fet una formació de primera acollida i serveix per sol·licitar l'informe d'arrelament social i per renovar els papers que els permeten treballar i continuar residint al país. La Fundació SER.GI és una d'aquestes entitats. Del gener al setembre del 2021, l'entitat va atendre un total de vuitanta-vuit persones d'entre dinou i quaranta-cinc anys i de diverses nacionalitats: Geòrgia, Hondures, Colòmbia, Marroc o Senegal. La Fundació ha constatat que moltes d'aquestes persones arriben aquí després d'un procés migratori complicat. Són adults que arriben sols, famílies que han de fugir de la violència del seu país, persones que demanen asil amb autorització de residència i mares o pares amb famílies dividides per la Llei d'estrangeria. Totes, però, segons la Fundació, tenen moltes ganes de tirar endavant, d'aconseguir la documentació i d'assolir un bon nivell de català que els permeti

viure a Girona. Des de SER.GI expliquen que fins fa poc aquestes sessions s'impartien des de diferents entitats i en dates escalonades, però ara, gràcies al suport econòmic de la Unió Europea, se n'ofereixen de forma continuada i des d'una mateixa entitat, cosa que afavoreix la cohesió del grup, l'èxit de la formació i un acompanyament millor. També expliquen que després de la formació mantenen el contacte a través de grups de WhatsApp i asseguren que els alumnes hi poden acudir sempre que ho necessiten.

Ara bé, n'hi ha prou amb noranta hores per aprendre una llengua? El director de la Fundació SER.GI, Lluís Puigdemont, manté que no. «Aquest és el problema que tenim amb l'aprenentatge del català: que es fa un esforç molt important per part de l'Administració per oferir un ventall molt ampli de cursos, nivells i horaris per poder arribar a molta gent, però, tot i això, la situació ho complica tot, perquè hi ha persones que arriben sense alfabetitzar, que mai han estat escolaritzades o que han estat

escolaritzades amb una altra grafia i, per tant, els és més complicat poder seguir els cursos», assegura Puigdemont. A més, considera que no tothom té la mateixa dinàmica: «També és cert que hi ha persones que treballen de dilluns a diumenge, perquè hi ha una realitat d'economia submergida, i tenen moltes dificultats per accedir als horaris que s'ofereixen». Puigdemont aposta per un aprenentatge més a llarg termini, no només de noranta hores, i per incrementar la coordinació per poder continuar la formació en el nivell que correspongui. «Ara, si volen continuar a l'escola d'adults, es troben que o bé el curs ha començat o no hi ha places», indica. Segons diu, en territoris més petits aquesta coordinació és més fàcil, i posa com a exemple el cas de la Bisbal d'Empordà.

Puigdemont insisteix a destacar la feina del CNL, però considera que potser caldria canviar d'estratègia: «Fa molts d'anys que intentem que tothom que arriba aprengui català, però la formació s'hauria d'adaptar encara més a les necessitats i els perfils dels demandants». A més, diu que caldria més implicació de la societat en l'acollida dels nouvinguts i en la utilització del català, i ser el màxim de didàctics. El director de la Fundació SER.GI es pregunta fins a quin punt som prou acollidors. Al seu entendre, cal promoure la implicació dels infants i joves estrangers o de pares estrangers en les activitats, i que coneguin gent més enllà dels companys de l'escola, perquè, si no, queden limitats al seu entorn de fills de famílies com la seva.

Una prioritat per als ajuntaments

Els ajuntaments de les comarques gironines disposen de programes diferents per promoure el català entre els estrangers. A Salt, amb un 41 % d'immigració segons l'IDESCAT, tenen el projecte «Parlem», que s'inclou en la Xarxa de Tallers amb Famílies i que s'adreça, sobretot, a les dones nouvingudes. Des de fa set anys, les dones que hi participen es troben a l'escola entre les tres i les cinc de la tarda amb l'objectiu d'aprendre l'idioma i de crear un vincle amb el centre educatiu. Les escoles de Salt, amb aquest alt percentatge de nouvinguts, són centres

>> *L'equip de treball de SER.GI.*

(Foto: LLUÏSA FUENTES)

>> Un veí de Salt en un carrer cèntric. (Foto: LLUÏSA FUENTES)

d'alta complexitat. A més, han reforçat les aules d'acollida amb tallers per potenciar la llengua. «Creiem que les famílies immigrants també han de participar en les decisions que es prenen al centre educatiu i han de tenir un enllaç amb el professor i tutor», explica el regidor d'Educació i Joventut de Salt, Fermí Cunill. A Salt hi ha un 15 % d'analfabetisme, en comparació del 8 % de mitjana que hi ha a la comarca del Gironès, un fet que preocupa l'Ajuntament. No obstant això, estan molt satisfets amb la resposta al projecte de difusió del cinema infantil europeu en català, gràcies al qual les mares marroquines acompanyen els fills a mirar pel·lícules de dibuixos animats en català. «Són granets de sorra que ajuden a introduir de mica en mica el català», assegura la regidora de Cultura de Salt, Núria Heras.

A Blanes, amb un 16 % d'immigració segons l'IDESCAT, han constituït recentment la Comissió de Seguiment del Reglament d'ús lingüístic, que no s'havia revisat des del 2005. Entre altres iniciatives, han impulsat una circular interna per recordar que l'Administració pública ha de fer servir el català en les seves comunicacions amb la ciutadania, segons explica la quarta tinenta d'alcaldia de l'Ajuntament i responsable política de l'Oficina de Català, Marina Vall-llosada.

A Figueres, on hi ha un 27 % de població estrangera segons l'IDESCAT, la coordinadora del Servei de Nova Ciutadania de l'Ajuntament, Carme Noguera, es queixa que les places dels cursos

del CPNL «no cobreixen les necessitats d'una ciutat com la nostra». I pel que fa a l'escola d'adults, creu que seria interessant activar formacions en paral·lel perquè l'alumnat s'hi pugui anar incorporant durant el curs, com passa a primària.

I a Lloret de Mar, que té un 37 % de població estrangera segons l'IDESCAT, una enquesta recent entre mil dues-centes persones ha revelat que només el 17 % dels habitants del municipi té el català com a llengua materna. El treball ha servit per detectar que hi ha cinquanta-sis llengües maternes diferents; un fet que, segons l'alcaldia, Jaume Dulsat, «demostra la diversitat cultural de Lloret, un fet que ens enriqueix com a municipi».

Perdre la por

A més, mentre es fa el curs de català, el CPNL ofereix als immigrants la possibilitat de practicar la llengua amb una persona que coneix l'idioma i que hi accedeix voluntàriament. Són les parelles lingüístiques, que formen part del programa del Voluntariat per la Llengua (VxL) que la Generalitat va posar en marxa l'any 2003. L'any passat es van formar sis-centes seixanta parelles, la meitat que abans de la pandèmia, ja que moltes no es podien trobar de forma presencial a causa de les restriccions i hi van deixar de participar.

La portuguesa Elisabete Martins i les colombianes Mérida Trujillo i Imelda Lozaia formen una d'aquestes parelles lingüístiques. Bé, més aviat, formen un trio lingüístic. Es troben cada dimecres en un bar de Salt i durant una hora s'expliquen, en català, què han fet durant la setmana i també coses de les seves famílies. El programa estipula que han de fer deu trobades, però l'Elisabete, que és qui fa de professora, diu que si a les altres dues dones els va bé, es poden trobar tantes vegades com vulguin. Ella va formar part d'una parella lingüística l'any 2009 quan va arribar a Salt, i la va ajudar molt, diu, sobretot perquè la persona amb qui practicava la llengua la va introduir en el seu entorn i sempre que feien sortides o trobades la hi convidava, i això li va anar molt bé per reforçar l'aprenentatge. Per això, ara ella fa el mateix i anima la Mérida i la Imelda a relacionar-se amb la gent del país i a fer activitats que els permetin practicar el català.

>> Una dona en una botiga de Salt. (Foto: LLUÏSA FUENTES)